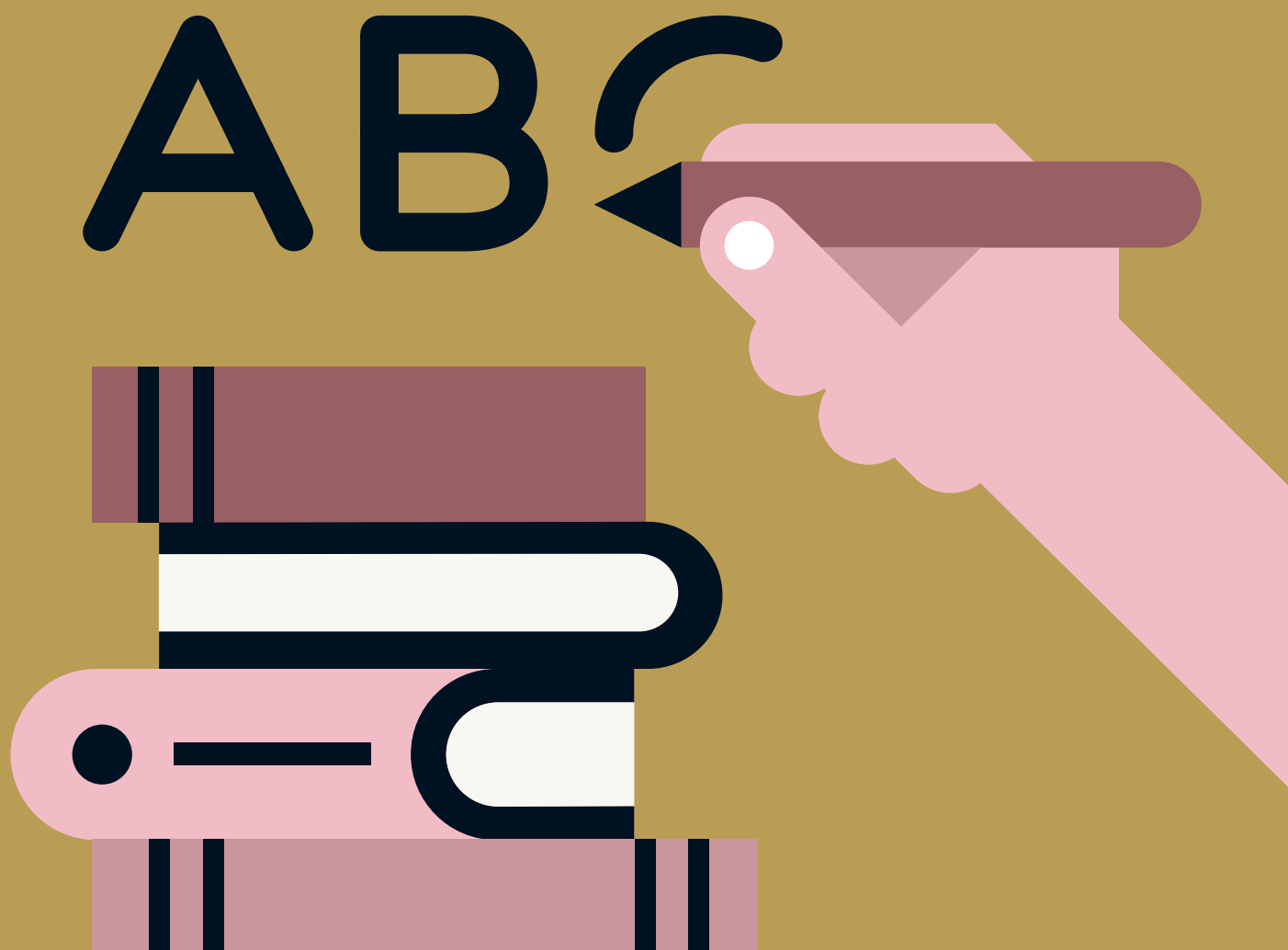

Module Lezen en schrijven

Basistraining voor vrijwilligers

Boom

Inhoud

Welkom	3
1. Lezen	5
1.1. Leren lezen en leesstrategieën	5
1.2. De Instructiekaarten Lezen	8
2. Schrijven	15
2.1. Begeleiden bij schrijven	15
2.2. Feedback geven op schrijfoopdrachten	19
3. Werkmateriaal voor tijdens de training	21

Welkom

Welkom bij de module lezen en schrijven, onderdeel van de basistraining voor vrijwilligers

Deze module komt na de twee basismodules. In basismodules heb je geleerd over de doelgroep waarmee jij als vrijwilliger gaat werken. Ook heb je geleerd hoe je jouw deelnemers zo goed mogelijk op een coachende manier kunt begeleiden bij het verbeteren van hun basisvaardigheden. Basisvaardigheden zijn taal-, reken- en digitale vaardigheden.

In deze module ga je je verdiepen in het begeleiden en ondersteunen van deelnemers bij lezen en schrijven. De training sluit aan bij jouw toekomstige rol en bij de organisatie waar jij als taalvrijwilliger aan de slag gaat. Je vindt hier relevante informatie en werkmateriaal over lezen en over schrijven. Je kunt alle informatie thuis rustig (na)lezen.

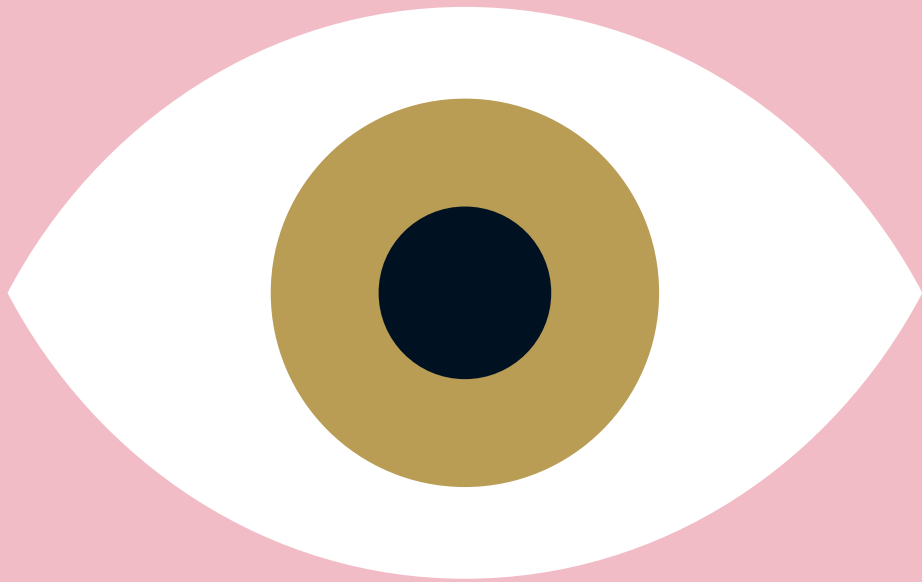
Tijdens je werkzaamheden als taalvrijwilliger krijg je ondersteuning van je coördinator. Daarnaast kun je materialen en hulpmiddelen inzetten zoals Instructiekaarten en het Startpunt Vrijwilligers.

Heb je vragen? Stel deze dan aan je trainer of coördinator of kijk op het Startpunt Vrijwilligers.

Heel veel plezier in deze training en natuurlijk in je werk als vrijwilliger!

1. Lezen

1. Lezen

1.1. Leren lezen en leesstrategieën

Wanneer je deelnemers helpt bij het leren lezen, dan zorg je er vooral voor dat ze gericht zijn op de inhoud (de betekenis) van de tekst. Deelnemers zijn zelf snel geneigd zich te richten op het verklanken van woorden of ze haken af bij lastige of onbekende woorden.

Helpen bij leren lezen

Lees het volgende stukje tekst eens.

Lzn s nt ht vrklkn vn lttrs, mr ht bgrpn vn d btkns.
H snllr mnd lst, h btr ht bgrp zl zn.

Is het je gelukt om het te lezen? Waarschijnlijk wel, maar met meer moeite dan wanneer er dit had gestaan:

Lezen is niet het verklanken van letters, maar het begrijpen van de betekenis.
Hoe sneller iemand leest, hoe beter het begrip zal zijn.

Dat is precies waar het bij lezen om gaat. Het is dus belangrijk dat deelnemers sneller leren lezen. Langzaam lezen is een belemmering om de inhoud van de tekst te kunnen begrijpen.

Veel taalvrijwilligers laten deelnemers (goedbedoeld) hardop lezen, vooral anderstalige deelnemers. De nadruk wordt dan gelegd op uitspraak, klemtoon en intonatie, dus op technisch lezen. Een lezer die hardop leest is bezig met technisch lezen en niet met begrijpend lezen. Als je hardop leest, lees je bovendien maar de helft van de woorden in dezelfde tijd. Ook dat maakt het begrijpen van een tekst lastiger.

Probeer het volgende stukje tekst eens hardop te lezen. Lees het niet eerst zacht voor jezelf.

When I got back home, I realized that Fermin or my father had already opened the bookshop. I went up to the apartment for a moment to have a quick bite. My father had left some toast and jam and a Thermos flask of strong coffee on the dining-room table for me. I polished it all off and was down again in ten minutes, reborn. I entered the bookshop through the door in the back room that adjoined the entrance hall of the building and went straight to my cupboard. I put on the blue apron I usually wore to protect my clothes from the dust on boxes and shelves. At the bottom of the cupboard, I kept an old tin biscuit box, a treasure chest of sorts. There I stored a menagerie of useless bits of rubbish that I couldn't bring myself to throw away: watches and fountain pens damaged beyond repair, old coins, marbles, wartime bullet cases I'd found in Laberinto Park and fading postcards of Barcelona from the turn of the century.³

Hoe heb je het ervaren? Begreep je meteen alles terwijl je de tekst hardop aan het lezen was? Of voelde het alsof je bezig was met goed voorlezen en begreep je daardoor niet goed wat je aan het lezen was? Misschien wist je soms niet hoe je een woord moest uitspreken. Misschien moest je soms twee keer kijken om te zien wat er precies stond, waardoor je langzamer ging lezen. Misschien kwam je ook woorden tegen die je niet kon vertalen. Welke invloed heeft dit op het begrijpen van de tekst?

Voorlezen

Voorlezen heeft meer effect dan hardop lezen. Voorlezen aan je deelnemer is dan ook een goede manier om zijn of haar leesvaardigheid te verbeteren. Om van deelnemers lezers te maken is vooral fictie belangrijk: verhalen die niet op de werkelijkheid zijn gebaseerd. Denk maar eens aan het leesonderwijs op de basisschool. Kinderen leren lezen met behulp van leesboekjes met verhalen op hun eigen niveau. Pas vanaf groep 5 krijgen ze informatieve teksten te lezen, dus non-fictie. Jij als vrijwilliger hebt te maken met volwassen deelnemers die hun post moeten kunnen lezen, formulieren moeten invullen, enzovoort. Maar ook volwassenen leren echt lezen door vooral fictie te lezen.

3. Uit: Carlos Ruiz Zafón, *The Shadow of the Wind*

Vorbereiding

Zowel voor fictie als voor non-fictie geldt dat een goede voorbereiding van groot belang is, voorafgaand aan het daadwerkelijk lezen van de tekst.

Wanneer de deelnemer onvorbereid een tekst gaat lezen, kan de tekst als volgt op de deelnemer overkomen:

We moeten * zei een * uit Singapore tegen *.
We hebben geen * meer. Singapore is maar een * *
met een * * *. We * met zo'n * * dat we niet *
kunnen. * * ik * een * met een * aan * *, het * er *.
Voor de * mensen is dit nog * de * * van *, maar dat
is niet meer te * * geworden.

Een deelnemer met een iets grotere woordenschat krijgt misschien de volgende indruk van de tekst:

We moeten *, zei een * uit Singapore tegen me. We hebben geen * meer.
Singapore is maar een klein * met een sterk groeiende bevolking.
We * met zo'n * * dat we niet anders kunnen. * * ik iedereen een huis met
een * aan beide *, het liefst er *. Voor de meeste mensen is dit nog steeds
de * wijze van wonen, maar dat is niet meer te * * geworden.

Weet jij wat er staat? Kun je de tekst aanvullen? Het mag duidelijk zijn: begin nooit onvorbereid een tekst (voor) te lezen.

1.2. De Instructiekaarten Lezen

Je gaat nu bekijken wat er allemaal komt kijken bij leren lezen. Je krijgt inzicht en je bekijkt welke aanpak zinvol kan zijn in verschillende situaties. De Instructiekaarten vormen hierbij het uitgangspunt. Per kaart worden de punten 'wel doen' en 'niet doen' besproken en je krijgt achtergrondinformatie.

NB de instructiekaarten vind je achterin het boekje van de basismodules.

De Instructiekaarten zijn speciaal ontwikkeld voor taalvrijwilligers. De aandachtspunten zijn stapsgewijs weergegeven. Dit helpt je om deelnemers zo effectief mogelijk te begeleiden.

Werken met de Instructiekaarten Lezen

Er zijn drie series Instructiekaarten (Lezen, Schrijven en Spreken), ieder met een eigen kleur aan de rand van de kaart. Het totaaloverzicht staat steeds op de derde kaart van de serie. In deze paragraaf wordt de serie Instructiekaarten over lezen besproken:

Lezen 1 tot en met 8.

Lezen 1: Wel doen/niet doen

De meeste punten bij 'Wel doen' doe je waarschijnlijk onbewust al. Toch is het goed om er ook even bewust bij stil te staan. Diverse onderdelen worden verder uitgewerkt op andere kaarten. Vooral de punten bij 'Niet doen' zijn van belang. Doe deze dingen ook echt niet!

Punt 1 is het belangrijkste: Laat deelnemers niet hardop (en onvoorbereid) voorlezen. Dit is vooral van belang voor NT1'ers die negatieve ervaringen hebben opgedaan tijdens hun schooltijd. Schaamte en onzekerheid spelen een grote rol.

Misschien weet je nog hoe je vroeger in de klas hardop een stuk tekst moest lezen. De ene leerling ging zoiets goed af, de ander hakte en stotterde zo erg dat niemand er iets van begreep. In dit hoofdstuk is al besproken dat hardop lezen niet aan te raden is. Ook heb je zelf kunnen ervaren wat het met je doet toen je de Engelse tekst hardop las. Begrijpend lezen wordt vooral goed ontwikkeld als je stil voor jezelf leest. Daarnaast is het stellen van vragen over de tekst -op verschillende niveaus- van belang om de tekst te begrijpen. Die vragen kan een docent of vrijwilliger stellen. Een goede voorbereiding is van groot belang.

Daarover lees je later meer.